

REPUBLICA CATALANA

14 d'Abril del 1931

★ ELECCIONS MUNICIPALS

Gran era el nerviosisme que havia despertat per tot Catalunya l'anunci d'unes eleccions municipals per al dia 12 d'abril de 1931. Nerviosisme lògicament justificat per un mutisme obligat del cos electoral per espai de vuit anys. Res té, doncs, d'estrany, que a l'arribar el dia assenyalat la gran massa de ciutadans acudís com un sol home als comicis.

★ EL RESULTAT D'AQUESTES ELECCIONS

Hem escrit que el públic acudí com un sol home als comicis. No hi ha que estranyar, per tant, que el resultat de la lluita fos un sol. I el que digueren les urnes el dia 12 d'abril de 1931 fou aquesta sola paraula: República.

Calia només convertir en realitat, tots els afanyos que aquest mot encloïa en aquells moments. I aquesta realitat no es feu esperar gaire.

★ EL COP

El dimarts dia 14, a quarts d'una de la tarda, el regidor electe Lluís Companys, acompanyat d'altres elements d'Esquerra Republicana de Catalunya, es personava al despatx de l'alcalde accidental de Barcelona que ho era el senyor Martínez Domingo, i li exigia al lliurament de la vara.

Ja en possessió d'aquest símbol, el senyor Companys disposà que fos hissada la bandera tricolor al balcó de l'edifici, com així fou fet, mentre se'n col·locava una altra de barrada en la part superior del mateix.

★ FRANCESC MACIÀ

Una mica més tard de les dues, Francesc Macià, cabdill del partit que havia obtingut la victòria del dia 12, apareixia a la balconada central de la casa consistorial de Barcelona.

★ PROCLAMACIO DE LA REPUBLICA CATALANA

Un cop apagada la remor dels aplaudiments que la seva aparició havia desvetllat entre les persones que s'agrupaven al davant de l'edifici, el cabdill parlà d'aquesta manera:

«Poble de Catalunya: En nom del poble de Catalunya proclamo l'Estat Català, que amb tota cordialitat procurarem integrar a la Federació de Repúbliques Ibèriques.

Queda, des d'aquests moments, format el govern de la República Catalana, que es reunirà al Palau de la Generalitat.»

★ EL NOU GOVERN ENTRA EN FUNCIONS.

Després de donat aquest cop, Francesc Macià i els seus amics s'adreçaren al Palau de la Generalitat, apoderant-se d'aquell edifici un cop salvada la feble resistència que hi oposà el president de la Diputació «Provincial» de Barcelona senyor Joan Maluquer i Vilador.

Des d'aquell edifici fou redactada i signada la nota en la qual es proclamava la República Catalana. El seu text era semblant al de l'allució pronunciada des de l'Ajuntament pel propi senyor Macià. L'anelhada República ja un fet.

★ INSTRUCCIONS ALS AJUNTAMENTS DE CATALUNYA

Tot seguit d'haver fet ço que deixem anotat, fou redactada una circular adreçada a tots els Ajuntaments de Catalunya, comunicant-los haver-se proclamat l'Estat Català. L'endemà n'era redactada una altra que començava:

«Els regidors republicans catalanistes elegits per sufragi el dia 12 del mes que som s'han de fer càrrec de l'Ajuntament i proclamar la República Catalana».

Seguien a continuació les instruccions sobre la forma en què la proclamació s'havia de dur a terme.

★ LA PROCLAMACIO DE LA REPUBLICA CATALANA FORA DE BARCELONA

La circular de Macià ordenant de fer la proclamació, arribà tard a la majoria de municipis catalans, per quant en tenir notícia per la ràdio del que s'esdevenia a Barcelona, cuitaren a secundar l'actitud de la capital.

★ LES NOVES AUTORITATS S'INCAUTEN DELS EDIFICIS PUBLICS

Ja tot en marxa, començà per part del govern català l'incautació dels edificis públics. Ja hem indicat més amunt

com es dugué a terme l'incautació de les Cases Consistorials i del Palau de la Generalitat. La resta dels edificis públics de la capital, fou ocupada amb facilitat per les noves autoritats de Catalunya degut a l'entusiasme regnant en el poble, el qual facilitava aquesta tasca.

★ AL GOVERN CIVIL

Unicament al Govern Civil hi hagué un petit incident, motivat pel militant en els rengles lerrouxistes Emiliano Iglesias, el qual volia ocupar a tota costa el càrrec de governador civil de la «provincia». Una enèrgica disposició del govern català, tallà a temps aquest incident.

★ LA CAPITANIA GENERAL

En produir-se el moviment que acabava de triomfar, hi havia al cap de la Capitania General de Catalunya el general monàrquic Ignasi de Despujol, el qual es resistí tant com li fou possible a resignar el comandament. Una ordre terminant donada per Miquel Maura des de Madrid el qual cedia d'aquesta manera a la pressió que per telèfon li feien Macià i els seus amics, obligà el general Despujol a lliurar el comandament de les seves forces en mans del general Eduard López Ochoa.

★ PROCLAMACIO MARCIAL DE L'ESTAT CATALA

Arranjades així les coses, a tres quarts de dues de la nit, un piquet de soldats feia la seva aparició a la Plaça de Sant Jaume en la qual es pot dir que no hi cabia ningú més, malgrat l'avançat de l'hora. En mig d'un silenci expectant, l'oficial que comandava la tropa el qual no era català—del seu accent es despenia—va fer ús de la nostra llengua per donar lectura al manifest—reproduït en un altre lloc d'aquest número—en el qual Macià proclamava la República Catalana com estat integrant de la Federació Ibèrica.

★ FESTA POPULAR. TEMPTATIVES DE DESORDRE.

El govern provisional de la República Catalana va decretar la festa nacional per al dimecres dia 15, per tal de celebrar el faust esdeveniment. Milers i milers de ciutadans dels més diversos estaments, desfilaron en inacabable corrua per tots els carrers de la urbs barcelonina. L'alegria es reflectia en tots els semblants. Les notícies que ens arribaven de les demés poblacions de Catalunya, ens donaven compte de l'entusiasme que allí, el mateix que a la capital, havia produït tan desitjada nova. L'ordre regnava arreu, quan els elements pertanyents a la C. N. T. intentaren produir disturbis, cosa que no assoliren degut a l'enèrgica actuació de les autoritats.

★ EL GOVERN PROVISIONAL DE CATALUNYA.

El dia 16 restava definitivament constituït el govern provisional que havia d'actuar fins a la constitució de les Corts Catalanes. Estava format de la següent manera: Presidència, Francesc Macià; Política, Ventura Gassol; Instrucció, Rafel Campalans; Defensa, Joan Casanovas; Economia i Treball, Manuel Serra Moret; Obres públiques, Vidal Rossell; Finances, Cassimir Giral; Comunicacions, Manuel Carrasco i Formiguera.

★ UNA AMBAIXADA DEL GOVERN DE MADRID.

Alarmat el govern de Madrid pel caire que prenia l'actuació de les autoritats catalanes, va destacar a tres dels seus membres—Ferran de los Rios, Lluís Nicolau d'Oliver i Marcel·lí Domingo—per tal que vinguessin a Barcelona a parlar amb el govern de Catalunya. Els tres parlamentaris arribaren a la nostra ciutat el migdia del 17 i passaren tot seguit a entrevistar-se amb el nostre govern.

★ EL RESULTAT DE L'ENTREVISTA.

En quins termes va descabellar-se l'entrevista? No ho sabem. Sols coneixem el seu resultat. Sols sabem que un cop finida aquella, Macià dictava una nota en la qual deia que des d'aquell moment el govern català actuaria amb el nom de Govern de la Generalitat de Catalunya. Què havia passat? Tornem a repetir que no ho sabem. Sols sabem que la República Catalana havia deixat d'existir als tres dies cabals de la seva proclamació.

Som on erem

Es lluny ja el 6 d'Octubre, tan lluny com el dia 11 de Setembre del 1714, i malgrat l'enorme distància que ens separa, són moments d'ara, d'aquest instant i de tots els que viurem fins haver-los retut l'homenatge que es mereixen.

Som allà on érem. Si algú encara no se n'ha assabentat, jo li diré en nom de Catalunya, de la Catalunya que s'ha retrobat, de la Catalunya que sap el que és i el que no és, de la Catalunya que treballa la terra perquè no creu en els miracles de Sant Isidre, de la de les fàbriques, que té constantment el neguit de les reivindicacions proletàries, de la de les universitats i ateneus, que cerca les veritats i es prepara per exercir degudament i conscientment el lliure exàmen que amb aquesta Catalunya, la nostra, tot és inútil.

Un centralisme, que vol mantenir una unitat inexistent, pel fet de què el centre viu de la perifèria. Aquest fet és tant veritat, que és precisament el que determina les arbitrarietats del centre, per continuar nodrint-se del mitge de la unitat. Acabant amb la ficció no malmem res, fem, únicament, ressorgir una veritat.

Un sistema social, que destina als productors de riquesa, tota la misèria que el sistema produeix.

Una religió que té la virtut de la caritat i com que per fer-la calen diners, i malmats, s'alia amb els poderosos,

que són al mateix temps els fabricants de pobres.

La Catalunya nova no té cap necessitat d'aquests artificis; la veritat és més bella i n'estem enmorats i serà nostra, perquè Catalunya i la veritat són eternes, i la veritat de Catalunya serà, encara, quan totes les mentides transitoris hauran desaparegut fins de la memòria dels que tindran la sort de no haver-les viscudes.

Som allà on érem; incommovibles davant l'adversitat, estoics. Contra les nostres conviccions no hi pot res ningú; la persecució consolida els nostres principis perquè ens recorda constantment l'esclavatge; la pressió ens espena, glatim per la llibertat dels germans que hi viuen; els morts ens guien, són la frisança de la nostra bandera.

No hi ha enemics de Catalunya; només hi ha enemics de la llibertat.

D'Espanya, són i estan amb nosaltres, encara que no ho sapiguem, tots els que tenen els mateixos drets que els catalans.

D'Espanya, són i estan amb nosaltres, encara que ho ignorin, tots els que sofreixen.

Som allà on érem. Esperem la veu de comanament, l'única que som capaços de comprendre i d'oïr; l'esperem amb la fe i la il·lusió de l'enamorament etern, del que no el poden esporguir ni vèncer ni el temps ni les contrarietats.

Acceptem la violència, únicament quan ens és imposada per la força. Estimem amb gran amor i volem pau, però en oïr l'ordre, amb la frisança que tenim per avançar, anirem endavant, encara que tots els abims fossin als nostres peus. Quan tots els abims seran plens de morts, els que seguiran la nostra ruta trobaran el camí planer.

Sabem que no podem morir del tot; en nosaltres hi ha l'essència dels que ja no hi són, i en els que vindran hi haurà la de la nostra pròpia vida.

Som on érem:

En aquests tres mots hi sintetitzem la nostra posició; no són un rèpte ni una provocació, són una veritat; la constatació d'un estat d'ànim determinat per la nostra voluntat col·lectiva.

ROC BORONAT

La posta d'una ficció

Amb la nostra ensenya al braç seguits d'una corrua inacabable feien via vers al nostre Palau de la Generalitat, un grup de patriotes catalans.

Aplaudiments i crits enrogallats formaven la música marcial que obria i tancava aquella parada, altrament enervadora i engrescadora.

Pocs moments abans l'home esdevingut símbol de la Catalunya rebel digna i sofredora, orgullosa i justiciera, havia llençat als quatre vents la gran nova: estava proclamada la República Catalana. El poble la rebia amb joia delirant i també amb una inconsciència compredora ignorant-ho tot bo i desplegant al vent la sagrada bandera d'or barrat de sang i una altra tacada demorat. Davant d'aquella turba frenètica, un minyó cepat, de cara rogenca i braç prest, mirava aquella xisclaire processó i mirant-me esquitllantes em digué amb ferma indignació fent xisclar les paraules que arrossegant-se eixiren dels seus llavis molsuts: Si Catalunya i la seva República exigeixen sang generosa per mantenir-se dempeus ja cal que estiguem prestos els patriotes per a fer-li'n ofrena; no espereu res d'un poble així.

En ésser davant del Palau els vers catalans quedaren sorpresos i sospitaren: presidia la proclamació de la República Catalana aquella bandera tacada de morat. Sorgia la cosa clara millor es pressentia, sense poder-ho afirmar en aquells moments: ficció.

Diem ficció: cal saber solament les converses entre Barcelona i Madrid per acotar el cap i feia la llum serena en l'esperit, restar seré i saber somriure dolçament al sentir punxant el glaui que et fendeix les entranyes. Mes no tot és perdut, si ens sentim fermes en la nostra via, generosos en el sacrifici i restem convençuts de l'immortalitat de la nostra Pàtria. I més ara que sentim la terra remoure's lentament, sentim correr la sava vivificadora que vesteix novament els arbres i escampa en els horts, camps i jardins milers de flors, i sadolla l'aire de múltiples sentors, ara... Primavera... sento, pressento una bella florida en el nostre camp, en la nostra Catalunya. I la pressento perquè regada amb sang generosa, forta i ardent d'anònims patriotes, d'aquell patriota que aprendia d'estimar Catalunya tot guaitant la plana empordanesa, mig adormida pel cant de la sirena, mig desvetllada pel cant del pastor i eternament bressada per la remor de la mar. Al camp de l'Empordà hi ha espigues i roselles i cap al tard al cel blau apunta un estel diamantí.

JAUME PI TEIXIDOR

A FRANCESC MACIÀ

En el món hi ha cent mil passions escampades, en la llum, en el cel, en el cor de tothom, i aquestes cent mil passions de vegades agafen un rosse i tenen un nom, i tenen un riure, i un plor i un somriure, i un xiscl i un crit, i cap punyalada les priva de riure, i no les fa negres la nit. I aquí a Catalunya, aquestes febrores frisances es deien només: llibertat. Quatre barres com quatre esperances d'un color vermellenc ultratjat. Ultratjat de molts anys, de tans dies! pels de fora amb posat de botxins; ultratjat per les grans covardies de tots els de dins! Però arriba l'estrany espectacle imprevist, rutilant, violent en què un home tot sol fa un miracle i escull el moment. Es l'instant desitjat de la gràcia que una mà de blancó enlluernant dona el cop decisiu de l'audàcia que només és possible en un sant. Que només és possible en la vida del que porta a la sang i l'alè l'arrogància d'un poble, ferida, sens perdre la fe.

I aquest home sou vos; n'hi ha molts d'altres que el gran cop d'audàcia volíem que fos, i ens mancava la força a nosaltres; la força és de vos.

L'heu guanyada en els vostres viatges, en les cadenes, en els ulls rebels; d'un sol gest heu venjat els ultratges, d'un sol crit heu encès els estels! Perquè sou la sagrada follia i el cel abrandat; estripat, neguitós i blau d'una densa blavor d'alegria! perquè avui Catalunya sou vos! La d'ahir; sou la pàtria mateixa amb espines clavades al front, i sou la d'avui, la que acaba de néixer amb ales d'arcàngel volant sobre el món. Per la pàtria ben lliure, que vos heu creada amb el gest del miracle al·lucinant. tots els cors catalans amb la sang aturada tots s'acoblén al vostre voltant. La joia més viva en el rostre, esgarriats, meravellats, tots som al costat vostre! Qui se'n recorda dels turments passats? No ens fa cap por la mort que espia amb ull covard o amb ull gelós! Ningú podrà robar-nos l'alegria perquè creiem en vos.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

En el tercer dia de República Catalana

De Mirador del 16 - IV - 1931

Una lliçó per a la joventut

Davant del moment actual, en el qual les joventuts d'arreu del món van arrossegades per una onada de pessimisme, és oportú recordar el major triomf aconseguit de la renaixença ençà i estudiar-ne les causes. Ens referim a la fixació de l'idioma català.

Els orígens de la nostra llengua cal cercar-los, com els de les altres llengües d'Europa dites neo-latines, en l'evolució i descomposició de la llengua que els romans imposaren a tots els països per ells dominats, i que sorgiren estructurant-se d'acord amb, les condicions racials de cada país, a l'esdevenir la descomposició del Imperi Romà, adquirint categoria de llengües literàries cap a les primeries de la segona meitat de l'Estat Mitjà. Es doncs el català un entitat lingüística tan perfecta com la de les altres llengües germanes: Rumanès, Francès, Italià, Provençal, Espanyol, Portuguès i no pas un dialecte del Castellà, com encara, per desgràcia algú vol afirmar emprès segurament tant per la mala fe com per la ignorància.

Cal tenir doncs, en compte, aquest fet, que tots aquests idiomes (català, espanyol, francès, etc.) neixen al mateix temps i tenen el mateix origen i per tan mai no podem admetre que un d'ells (el català) sigui un dialecte derivat d'un altre (l'espanyol) sinó que cal saber que són dos idiomes absolutament distints. I ens cal saber encara que el català posseeix documents més antics que l'espanyol, pertanyents al segle IX, i que la diferència que avui hi ha entre el català i les llengües occitanes, el llenguadocià per exemple, és molt més petita que la que existeix entre el català i l'espanyol i semblant a la que hi ha entre l'espanyol i el portuguès.

El català és una llengua que compta amb una de les literatures més importants d'Europa, durant el seu període d'esplendor medieval. Com ja ha estat dit els primers vestigis del català es troben en documents del segle IX. Ben aviat assoleix maduresa amb les figures literàries de Jaume I i de Muntaner i té la seva eclosió perfecta en els segles XIV i XV.

Així podem afirmar que el primer idioma neo-lati emprat en treballs de filosofia, ha estat el català i el seu autor En Llull, català de Mallorca, i que la ciència es feia entendre per primer cop gràcies a un català que escrigué en català, el metge Carles Arnau de Vilanova. Això ens porta a sentir un altre fet: i és l'unitat de l'idioma català. La nostra llengua té diverses modalitats (valenciana, oriental, mallorquina, etc.) però és una sola, amb una única literatura i amb idèntiques normes gramaticals i així ho han considerat tots els savis estrangers que s'han dedicat a la filologia.

El català excel·lí en tots els camps de la literatura, durant els segles d'esplendor nacional per ésser la única llengua oficial de la Cancelleria, de la Cort, del Parlament, de l'administració de Justícia, del Comerç, en fi de totes les manifestacions del poble català; fins en les relacions exteriors i en la diplomàtica amb els pobles incorporats a la Confederació i amb altres països d'Europa i Nord d'Àfrica.

Després de la pèrdua dels drets polítics de Catalunya com a poble; a conseqüència de la guerra amb el rei d'Espanya Felip V. la llengua catalana perd la categoria de llengua oficial; fins deixa d'ésser usada per una gran part de catalans.

Però ve la flama espiritual de la Renaixença, cas rar dintre les literatures, i el català de llengua vençuda, oblidada passa a la categoria d'instrument literari i cultural.

Heus aquí el gran triomf de l'ànima catalana.

Aquest resultat, però, no és pas un fet fortuït, sinó el resultat d'una tasca portada tenaçment i amb constància per una colla d'homes abnegats.

I aquesta és la lliçó que voldria que d'aquest fet en treïssin les joventuts. Que pel triomf del ideal no cal refiar-se d'un fet fortuït, sinó que cal portar-hi abnegadament el treball; la voluntat, la capacitat i l'entusiasme, que la cultura no es logra sense esforç ni la dignitat sense una plena fermesa de caràcter.

DR. JOSEP M. GIRONA